

**ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ****PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION
OF THE RIGHTS OF BUSINESS ENTITIES IN THE FIELD OF ALTERNATIVE
ENERGY: THEORETICAL-LEGAL AND FUNCTIONAL DIMENSIONS**

У статті здійснено комплексний теоретико-правовий та функціональний аналіз принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної (відновлюваної) енергетики. Обґрунтовано, що в умовах європейської інтеграції України, трансформації енергетичного ринку та підвищеної інвестиційної чутливості сектору відновлюваних джерел енергії саме адміністративно-правовий захист, а не виключно судове оскарження, виступає базовим механізмом гарантування прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Показано, що принципи такого захисту не можуть зводитися до абстрактних засад державної політики, а мають розглядатися як юридично значущі стандарти належного публічного адміністрування, які визначають межі дискреції органів публічної влади, вимоги до процедур прийняття адміністративних рішень та ефективність механізмів оскарження. На основі аналізу доктринальних підходів українських науковців, норм і підходів права Європейського Союзу (зокрема RED II та RED III), матеріалів Енергетичного Співтовариства та сучасних законодавчих ініціатив України сформульовано системне бачення принципів адміністративно-правового захисту у сфері альтернативної енергетики. Доведено, що до таких принципів належать законність і верховенство права, правова визначеність і передбачуваність, відкритість і прозорість, підзвітність і відповідальність публічної адміністрації, ефективність і результативність процедур, інституційна координація, інвестиційне сприяння та євроінтеграційна сумісність. Розкрито функціональне значення кожного з них у дозвільних, приєднувальних, регуляторних і контрольно-наглядових правовідносинах. Зроблено висновок, що ефективність розвитку альтернативної енергетики безпосередньо залежить від здатності публічної адміністрації реалізовувати зазначені принципи на рівні конкретних процедур, а їх нормативне закріплення та практична імплементація мають розглядатися як необхідна умова формування стабільного, передбачуваного та інвестиційно привабливого правового режиму у сфері відновлюваної енергетики України.

Ключові слова: альтернативна енергетика, відновлювані джерела енергії, адміністративно-правовий захист, принципи публічного адміністрування, суб'єкти господарювання, належна адміністративна процедура, європейська інтеграція.

The article provides a comprehensive theoretical-legal and functional analysis of the principles of administrative and legal protection of the rights of business entities in the field of alternative (renewable) energy. It substantiates that in the context of Ukraine's European integration, the transformation of the energy market and the increased investment sensitivity of the renewable energy sector, administrative and legal protection – rather than judicial review alone – constitutes the core mechanism for safeguarding the rights

and legitimate interests of business entities. It is demonstrated that the principles of such protection cannot be reduced to abstract guidelines of state energy policy; instead, they should be understood as legally significant standards of good public administration that define the limits of administrative discretion, establish requirements for decision-making procedures, and determine the effectiveness of administrative remedies and appeal mechanisms. Based on an analysis of doctrinal approaches developed by Ukrainian scholars, the norms and regulatory approaches of European Union law (in particular RED II and RED III), the materials of the Energy Community, and recent legislative initiatives in Ukraine, the article formulates a coherent system of principles governing administrative and legal protection in the field of alternative energy. It is argued that these principles include legality and the rule of law, legal certainty and predictability, openness and transparency, accountability and responsibility of public administration, procedural efficiency and effectiveness, institutional coordination, investment facilitation, and European integration compatibility. The functional significance of each of these principles is examined in the context of permitting, grid connection, regulatory, and supervisory legal relations. The article concludes that the effectiveness of the development of alternative energy directly depends on the ability of public administration to implement these principles at the level of specific administrative procedures. Their normative consolidation and practical implementation should therefore be regarded as a necessary condition for establishing a stable, predictable and investment-attractive legal regime in the field of renewable energy in Ukraine.

Key words: *alternative energy, renewable energy sources, administrative and legal protection, principles of public administration, business entities, due administrative procedure, European integration.*

Актуальність теми. Сфера альтернативної (відновлюваної) енергетики в Україні належить до інвестиційно чутливих сегментів економіки, де будь-яка невизначеність у дозвільних, приєднувальних, ліцензійних та регуляторних процедурах безпосередньо трансформується у ризики для суб'єктів господарювання. У таких правовідносинах захист прав не зводиться лише до судового оскарження: первинним є адміністративно-правовий захист як система процедурних і організаційних гарантій, спрямованих на запобігання свавіллю, забезпечення передбачуваності рішень публічної адміністрації, реальної можливості бути вислуханим, отримати мотивований адміністративний акт і скористатися ефективними механізмами адміністративного оскарження. Саме тому питання принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики набуває не декларативного, а функціонального значення, оскільки від якості таких принципів та механізмів їх реалізації залежить стабільність регуляторного середовища, темпи реалізації енергетичних проєктів і рівень інвестиційної довіри.

Водночас розвиток альтернативної енергетики в Україні розглядається не лише як внутрішній елемент енергетичної трансформації, а й як складова ширших процесів міжнародного співробітництва та інтеграції у світові енергетичні ринки, що об'єктивно підсилює вимоги до прозорості, передбачуваності та правової визначеності адміністративних процедур у цій сфері [1]. У наукових дослідженнях також підкреслюється значення міжнародного співробітництва у сфері підприємницької діяльності з використанням альтернативних джерел енергії, що зумовлює необхідність формування зрозумілих, недискримінаційних і процедурно зрівноважених механізмів публічного адміністрування для захисту прав суб'єктів господарювання [7]. Паралельно у працях, присвячених державній політиці у сфері енергоефективності, акцентується роль інституційних і управлінських рішень у досягненні стратегічних цілей енергетичного переходу, що методологічно узгоджується з вимогою належної процедурної спроможності публічної адміністрації [16].

Аналіз сучасних наукових досліджень дозволяє виокремити кілька концептуальних напрямів, важливих для теми цієї статті. По-перше, це загальнотеоретичні праці з проблематики принципів публічного управління та адміністративного права, у яких принципи розглядаються як нормативно-орієнтуючі засади та критерії належного здійснення владних повноважень у відповідній сфері правовідносин [2], а також дослідження європейських стандартів публічного адміністрування, зокрема груп принципів правової визначеності, відкритості, підзвітності, ефективності та результативності [3]. По-друге, це наукові роботи, присвячені адміністративно-правовому регулюванню відновлюваної енергетики в європейському та українському

вимірах, у яких підкреслюється потреба гармонізації правових підходів, посилення інституційних гарантій і підвищення процедурної ефективності [11], а також дослідження, орієнтовані на імплементацію європейського досвіду регулювання ВДЕ в національне законодавство [5]. По-третє, окрему групу становлять праці, що безпосередньо фокусуються на принципах державного управління у сфері альтернативної енергетики та пропонують їх систематизацію шляхом розмежування загальних і спеціальних принципів [8]. По-четверте, істотне значення мають нормативно-правові та політико-правові джерела Європейського Союзу, зокрема директиви RED II та RED III, які формують сучасну модель прискорених і стандартизованих процедур розвитку відновлюваної енергетики [14; 15], а також матеріали Енергетичного Співтовариства, у яких акцентується значення правового комплаєнсу та процедур реалізації *acquis* у державах-учасницях [13]. Нарешті, на рівні законодавчої політики України фіксується спрямованість на імплементацію права Європейського Союзу у сфері ВДЕ, що підтверджується реєстрацією проєкту Закону № 14271 від 03.12.2025 [10].

Попри значний обсяг наукових напрацювань, у доктрині відчутно бракує цілісного теоретико-правового та функціонального аналізу саме принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики. Йдеться не лише про загальні принципи управління або державної політики, а про такі принципи, які функціонують як юридичні стандарти належної адміністративної процедури в дозвольно-регуляторних рішеннях, у контрольно-наглядовій діяльності та в механізмах адміністративного оскарження. У цьому контексті принципи адміністративних процедур обґрунтовано розглядаються як такі, що визначають правову природу належної процедури та її значення для легітимності, мотивованості й передбачуваності адміністративних актів [4].

З огляду на викладене, метою статті є сформулювати й обґрунтувати систему принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики, розкрити їх теоретико-правовий зміст та показати функціональну роль у ключових процесах енергетичного регулювання та імплементації європейських стандартів.

Методологічну основу дослідження становлять формально-юридичний метод (аналіз норм RED II/RED III та українських законодавчих ініціатив), порівняльно-правовий метод (зіставлення європейських підходів до процедурності з українським правовим контекстом), системний метод (побудова сукупності принципів як взаємопов'язаної моделі), а також функціонально-правовий підхід, що дозволяє оцінити принципи з огляду на їх реальну здатність гарантувати права та законні інтереси суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Визначення принципів адміністративно-правового захисту у сфері альтернативної енергетики доцільно починати з того, що сама галузь формує специфічний «профіль» прав суб'єкта господарювання, до якого належать право на рівний доступ до ринку та мереж, право на передбачувані регуляторні умови (у тому числі в межах механізмів підтримки), право на належну адміністративну процедуру в дозвольних та приєднувальних процесах, а також право на справедливе й ефективне оскарження рішень, дій чи бездіяльності публічної адміністрації. У науковій літературі спеціально аналізується коло суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії, що підтверджує багатосуб'єктний характер відповідного регулювання та, як наслідок, об'єктивну потребу в узгоджених і процедурно зрівноважених гарантіях для суб'єктів господарювання [9]. У цьому сенсі принципи адміністративно-правового захисту – це абстрактні ідеї, а юридично значущі стандарти, які визначають: (а) межі дискреції органу; (б) вимоги до процедури; (в) критерії правомірності адміністративного акта; (г) мінімальні гарантії участі та контролю.

Показовим для національної доктрини є підхід, запропонований Т. В. Мусієнко, яка розглядає принципи управління у сфері альтернативної енергетики як базові правила й ідеї, пов'язані з розвитком сектору та діяльністю держави; при цьому автор акцентує на зв'язку принципів політики у сфері альтернативних джерел енергії та принципів публічного управління у цій сфері, а також пропонує поділ принципів на загальні та спеціальні і висловлює ідею їх закріплення у профільному законі щодо альтернативних джерел енергії [8]. Змістовно важливо, що серед загальних принципів називаються верховенство права, демократія, прозорість, участь громадян у державних діях, відповідальність держави перед людьми (з можливістю оскарження незаконних дій у суді), а серед спеціальних – гнучкість системи управління залежно від виду ВДЕ, максимальне сприяння інвестиціям, підтримка професійного забезпечення галузі, координація державних органів, місцевого самоврядування і бізнесу та визначальна роль координуючого органу [8].

Однак для цілей саме адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання ці положення потребують «процедурного перекладу»: принципи повинні бути застосовні як критерії законності та належності адміністративного процесу прийняття рішень щодо дозволів, приєднання до мереж, ліцензування, надання підтримки, контролю за виконанням умов, а також як критерії якості механізмів оскарження. У цьому плані важливим є європейський стандарт розуміння принципів публічного адміністрування як категорій, що «обмежують» публічну владу в її впливі на приватного суб'єкта й забезпечують довіру до адміністративних рішень. Саме таку структуру груп принципів фіксує А. В. Баранов при характеристиці принципів публічного управління й адміністрування в країнах-членах ЄС: надійність і передбачуваність (правова визначеність), відкритість і прозорість, підзвітність, ефективність і результативність [3]. Навіть якщо ці принципи формулюються як загальні, для сфери ВДЕ вони мають особливу «щільність», оскільки строки й стабільність процедур є економічним параметром проєкту, а прозорість і підзвітність – умовою недискримінаційного доступу до мереж і підтримки.

Європейська нормативна рамка у сфері ВДЕ підтверджує, що процедура стає центральною умовою досягнення політичних цілей. Директива (ЄС) 2018/2001 (RED II) як акт, прийнятий 11 грудня 2018 року, формує регуляторний каркас стимулювання відновлюваної енергії та містить визначення «energy from renewable sources», «support scheme», «guarantee of origin» тощо [14]; цим самим вона не лише задає матеріальні орієнтири, а й стандартизує ключові правові інструменти ринку ВДЕ. Подальше посилення цілей і механізмів відображене в Директиві (ЄС) 2023/2413 (RED III), яка прямо змінює попередню директиву та інші акти енергетичного законодавства ЄС і, серед іншого, звертає увагу на кооперацію держав-членів та форми співробітництва (статистичні трансфери, схеми підтримки, спільні проєкти), підкреслюючи, що попри потенціал така кооперація була обмеженою [15]. У площині адміністративно-правового захисту це означає: якщо право ЄС підштовхує держави до амбіційності, то водночас воно «вимагає» процедурної спроможності – інакше формально проголошені цілі не перетворюються на реалізовані проєкти.

У контексті України додатковий вимір задає європейська інтеграція та режим імплементації *acquis* у межах Енергетичного Співтовариства. Енергетичне Співтовариство функціонально демонструє, що правовий порядок у сфері енергетики – це не лише «текст норм», а і механізм забезпечення їх виконання. У 2024 Annual Report підкреслено роль Секретаріату в забезпеченні реалізації Договору через процедури врегулювання спорів і загалом у гарантуванні правового комплаєнсу [13]. Для суб'єктів господарювання це транслюється у підвищення значення принципів правової визначеності та підзвітності: коли держава бере на себе міжнародні зобов'язання, але не забезпечує процедурне виконання, виникає розрив між очікуваннями ринку та реальними адміністративними практиками.

Окремо слід врахувати висновок, розроблений у порівняльно-правовому ключі: криза, спричинена повномасштабним вторгненням РФ, не зупинила еволюцію політики ЄС у сфері ВДЕ, а, навпаки, стала тригером підвищення амбіційності з одночасним використанням «стратегічної гнучкості» в імплементації (*tailored flexibility*) для подолання політичних розбіжностей та ухвалення більш комплексної політики [12]. У площині принципів адміністративно-правового захисту це важливо тим, що «гнучкість» не повинна означати свавілля: навпаки, вона має бути процедурно керованою, передбачуваною для адресата та контролюваною через підзвітність і мотивованість рішень.

В українській доктрині адміністративно-правового регулювання відновлюваної енергетики цей аспект підкреслюється через потребу гармонізації з правом ЄС, усунення високої енергоємності та інституційних слабкостей, а також через визнання різниці підходів: в країнах ЄС – системна політика, що поєднує правові механізми, економічні стимули та інституційні гарантії; в Україні – повільніше впровадження через недосконалість адміністративно-правового регулювання, недостатність інвестиційної підтримки і невідповідність підходів європейським стандартам [11]. Це вказує на те, що принципи захисту прав бізнесу у ВДЕ мають охоплювати не лише «класичні» процедурні гарантії, а й інституційні умови (координацію, роль координатора, якість регулятора, прозорість даних), бо без них формальні права суб'єкта господарювання залишаються «слабо реалізовуваними».

У цьому контексті пропонується розуміти систему принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики як сукупність взаємопов'язаних стандартів належного адміністрування, що гарантують: (1) правомірність і межі владного впливу; (2) якість процедури; (3) ефективність відновлення порушеного права або попередження порушення. З опорою на наведені доктринальні та нормативні джерела [3; 8; 11; 14; 15], цю систему можна викласти як такі «функціональні» принципи.

Перший блок – принципи законності та верховенства права. Для бізнесу у ВДЕ це означає: будь-яке рішення (дозвіл, відмова, приєднання, ліцензія, застосування санкцій) має бути прийняте в межах компетенції, на підставі закону і з дотриманням процедурних вимог. Позиція Мусієнко про верховенство права як загальний принцип управління у ВДЕ [8] у «процедурному» вимірі перетворюється на вимогу, щоб адміністративні рішення були не лише формально правомірними, а й обґрунтованими та несуперечливими з огляду на мету регулювання. У ЄС цей підхід корелює з принципом правової визначеності як складовою надійності й передбачуваності публічного адміністрування [3].

Другий блок – принцип правової визначеності та передбачуваності. У сфері ВДЕ він має подвійну природу: юридичну і економічну. Юридично це вимога ясних правил, визначених строків та стабільності застосування; економічно – це базова умова, без якої неможливі фінансування і планування проєкту. Бар'єри для ВДЕ часто постають не як «пряма заборона», а як непередбачувані строки, зміна процедурних вимог у процесі, колізії компетенцій, непослідовність підходів різних органів – тобто дефекти правової визначеності. Саме тому правова визначеність, названа Барановим серед ключових принципів публічного адміністрування в ЄС [3], повинна бути визнана одним з базових принципів адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у ВДЕ.

Третій блок – принципи відкритості, прозорості та доступу до інформації. Для альтернативної енергетики прозорість є способом попередження дискримінації (у приєднанні до мереж, у доступі до підтримки, у визначенні технічних умов, у застосуванні санкцій). У Мусієнко прозорість прямо названа загальним принципом управління [8]; у Баранова – відкритість і прозорість виділяються як одна з фундаментальних груп принципів [3]. Функціонально ці принципи означають: доступність регуляторних даних, публічність критеріїв, зрозумілу логіку прийняття рішень, документування процедурних кроків.

Четвертий блок – принцип підзвітності та відповідальності публічної адміністрації. У сфері ВДЕ це не обмежується політичною відповідальністю; мова про юридичну підзвітність, що забезпечується мотивованістю актів, можливістю оскарження, процедурною фіксацією строків і обов'язків органу. Мусієнко серед загальних принципів підкреслює відповідальність держави перед людьми і можливість оскарження незаконних дій у суді [8]; Баранов визначає підзвітність як одну з ключових груп принципів у ЄС [3]. У логіці адміністративно-правового захисту це означає, що держава повинна бути «зобов'язаною пояснювати», а не просто «владно вирішувати».

П'ятий блок – принципи ефективності та результативності. У секторі альтернативної енергетики ефективність не може бути виправданням для скорочення гарантій; навпаки, вона є вимогою до організації процесу так, щоб гарантії реалізовувалися без надмірного бюрократичного навантаження. Баранов прямо відносить ефективність і результативність до фундаментальних принципів публічного адміністрування [3]. RED II/RED III як політика ЄС також демонструють, що досягнення цілей ВДЕ потребує інструментів, які забезпечують реалізацію, а не лише декларування [14; 15]. Для бізнесу це транслюється у вимогу розумних строків, недопущення дублювання процедур, «концентрації» адміністративних дій, а також у застосування цифрових інструментів там, де це не знижує стандартів захисту.

Шостий блок – принцип координації та інституційної узгодженості. Його специфіка для ВДЕ полягає у «перетині» компетенцій: енергетика, будівництво, довкілля, земля, місцеве самоврядування, мережеві оператори, регулятор. Мусієнко серед спеціальних принципів виокремлює координацію державних органів, місцевої влади та бізнесу, а також визначальну роль координуючого органу [8]. У функціональному вимірі принцип координації є принципом захисту, бо зменшує ризик «адміністративної пастки», коли суб'єкт господарювання формально виконує вимоги одного органу, але отримує блокування на іншому рівні через відсутність узгоджених процедур.

Сьомий блок – принцип інвестиційного сприяння як процедурної гарантії, що відрізняє сферу відновлюваної енергетики від багатьох інших напрямів адміністративного регулювання. У науковій літературі наголошується, що адміністративно-правові механізми стимулювання розвитку відновлюваної енергетики в умовах європейської інтеграції відіграють ключову роль у формуванні сприятливого регуляторного середовища, що об'єктивно підсилює значення процедурних гарантій для суб'єктів господарювання [6]. Водночас Т. В. Мусієнко серед спеціальних принципів державного управління у сфері альтернативної енергетики прямо вказує на необхідність максимального сприяння інвестиціям та гнучкості системи управління залежно від виду відновлюваного джерела енергії [8]. У сучасному європейському дискурсі такий підхід узгоджується з концепцією «стратегічної гнучкості» імплементації, за якої підвищення амбіцій у сфері

ВДЕ супроводжується адаптивними управлінськими рішеннями, спрямованими на подолання політичних та інституційних бар'єрів за умови збереження керованості й легітимності регуляторних процесів [12]. У підсумку інвестиційне сприяння має бути трансформоване у стабільну процедурну норму, що передбачає чітко визначені правила і строки, прозорі критерії прийняття рішень та мінімізацію адміністративних бар'єрів, але без відступу від базових вимог законності, прозорості та підзвітності публічної адміністрації.

Восьмий блок – принцип адаптації до європейських стандартів (євроінтеграційна сумісність). Ульютіна підкреслює необхідність гармонізації законодавства України з правом ЄС та порівнює європейські й українські підходи, вказуючи на потребу підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання [11]. Добрянська та Пушкар розглядають європейський досвід регулювання ВДЕ у фокусі імплементації в українське законодавство [5]. У нормативному вимірі RED II/RED III формують ті «еталонні» рішення, які Україна має враховувати як орієнтир процедури й ринкових інструментів [14; 15]. Тому принцип євроінтеграційної сумісності для адміністративно-правового захисту означає: гарантії бізнесу повинні бути зіставні з європейськими стандартами належного адміністрування – інакше конкурентоспроможність ринку ВДЕ та інвестиційна довіра залишатимуться обмеженими.

Окремого значення набуває інституційне оформлення імплементаційного курсу. Проект Закону № 14271 від 03.12.2025 прямо визначений як такий, що спрямований на імплементацію законодавства ЄС у сфері відновлюваних джерел енергії; він зареєстрований Кабінетом Міністрів України, має визначені профільні комітети та віднесений до рубрики «галузевий розвиток» [10]. Сам факт появи такого проекту є індикатором переходу від загального визнання євроінтеграційних цілей до інструментальної законодавчої роботи, що потенційно може «перепрошити» процедурні механізми у сфері ВДЕ. Для принципів адміністративно-правового захисту це означає: вони мають бути не лише доктринально сформульовані, а й імплементовані через конкретні норми – про строки, компетенцію, прозорість, оскарження, мотивованість адміністративних актів.

Завершуючи, доцільно наголосити: принципи адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики повинні розглядатися як «каркас» належного адміністрування, де кожний принцип має процедурне втілення. Їх реальна дія проявляється у трьох ключових зонах: (1) у дозвільно-приєднувальних процедурах (строки, прозорість, передбачуваність, мотивованість); (2) у регуляторних та контрольних рішеннях (законність, підзвітність, недискримінація, ефективність); (3) у механізмах оскарження (доступність, результативність, можливість відновлення порушеного права). Власне це і становить функціональний вимір принципів, що визначають правомірність і якість взаємодії держави та бізнесу у стратегічному секторі енергетичного переходу.

Висновки. Принципи адміністративно-правового захисту прав суб'єктів господарювання у сфері альтернативної енергетики слід розуміти як систему нормативно й доктринально обґрунтованих стандартів належного адміністрування, що одночасно обмежують дискрецію публічної адміністрації та забезпечують реальну дієвість прав і законних інтересів бізнесу в дозвільних, приєднувальних, ліцензійних і регуляторних правовідносинах. Їх теоретико-правовий зміст формує поєднання загальних засад публічного управління (верховенство права, правова визначеність, прозорість, підзвітність, ефективність) та спеціальних галузевих орієнтирів (координація компетенцій, інвестиційне сприяння, гнучкість управлінських рішень залежно від виду ВДЕ, євроінтеграційна сумісність). У функціональному вимірі ці принципи виступають юридичним «критеріальним полем» для оцінки правомірності адміністративних актів і процедур та для побудови механізмів превентивного і відновного захисту, без яких розвиток альтернативної енергетики неминуче гальмується процедурними бар'єрами, інституційною фрагментацією та дефіцитом інвестиційної довіри.

Список використаних джерел:

1. Акименко О., Костюченко І. Перспективи впровадження альтернативних джерел енергії як крок до міжнародного співробітництва. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 4(24). С. 43–50. DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)-43-50.
2. Баранов А. В. Визначення принципів публічного управління та адміністративного права. *Актуальні проблеми державного управління*. 2023. № 2. URL: <https://periodicals.karazin.ua/apdu/article/view/20308>
3. Баранов А. В. Характеристика принципів публічного адміністрування в країнах Європейського Союзу. *Теорія та практика державного управління*. 2024. Вип 66, Том 3. С. 207–215. URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/20611>

4. Головка Л. О. Принципи адміністративних процедур: правова природа та значення. *Право та державне управління*. 2024. № 1. С. 247–253. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2024/42.pdf
5. Добрянська Н., Пушкар О. Європейський досвід регулювання відновлюваної енергетики: імплементація в українське законодавство. *Наукові перспективи*. 2025. № 10(64). С. 863–872. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/30938>
6. Корольова А. А. Адміністративно-правові механізми стимулювання розвитку відновлюваної енергетики України в умовах європейської інтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 249–253. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/834>
7. Костенко І. В., Оксін В. Ю., Левченко Д. С. Міжнародне співробітництво у сфері підприємницької діяльності з використання альтернативних джерел енергії: правові аспекти та перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 6. С. 293–301. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-6/60
8. Мусієнко Т. В. Принципи державного управління у сфері альтернативної енергетики України. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 404–408. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/handle/123456789/63933>
9. Полохович Д. О. Суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2021. № 2. С. 113–119. DOI: 10.32849/2663-5313/2021.2.21
10. Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії № 14271 від 03.12.2025. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/59237>
11. Улютіна О. А. Особливості адміністративно-правового регулювання відновлюваної енергетики: європейський та український підходи. *Наше право*. 2025. № 4. DOI: 10.71404/LAW.UA.2025.4.8
12. Buzogány A., Četković S., Maltby T. EU Renewable Energy Governance and the Ukraine War: Moving Ahead Through Strategic Flexibility? *Politics and Governance*. 2023. Vol. 11, No. 4. Pp. 263–274. DOI: 10.17645/pag.v11i4.7361
13. Energy Community Secretariat. *Annual Implementation Report 2024*. Vienna: ECS, 2024. 210p. URL: https://www.energy-community.org/dam/jcr:fb71f39e-204f-44c0-9a58-0731e1554690/EnC_IR2024_1112.pdf
14. European Parliament; Council of the European Union. Directive (EU) 2018/2001 of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources (RED II). *Official Journal of the European Union*. 2018. L 328. Pp. 82–209. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>
15. European Parliament; Council of the European Union. Directive (EU) 2023/2413 of 18 October 2023 amending Directive (EU) 2018/2001 as regards the promotion of energy from renewable sources (RED III). *Official Journal of the European Union*. 2023. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>
16. Soroka L., Riabchenko O., Zamryha A., Korotun O. State policy in the field of energy efficiency. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2019. No. 4. Pp. 141–146. URL: https://nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2019/04/04_2019_Soroka.pdf

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.09.2025

Дата публікації: 25.09.2025